

Våroljeväxter

Johan Roland, SLU, Lanna försöksstation

Odlingen av våroljeväxter i hela landet ökade under 2009 jämfört med 2008 till drygt 30 000 hektar. Ökningen av odlingsarealen skedde i Mellansverige bl.a. som en följd av minskad höstrapssådd detta år. Sett över en längre tidsperiod sker dock en övergång från våroljeväxter till höstraps både i södra och mellersta Sverige. Vårrops odlades på 28 300 hektar, medan odlingen av vårrybs minskade ytterligare till knappt 2 200 hektar, dvs. endast 7 procent av våroljeväxtodlingen. Den största odlingen av våroljeväxter återfinns i F-området och E-området, vilket också innebär att den största sortprovnings sker i dessa områden.

Under 2009 har ingen sortprovning av vårrybs utförts och eftersom provningen även 2007 och 2008 var mycket begränsad finns inga försöksresultat att redovisa i denna gröda.

Vårrops

Avkastningen i försöken har under året varit relativt hög och i enskilda försök har skördenivån varit mycket hög. Många nya sorter har provats bl.a. fem hybridsorter som haft en hög avkastning, men även andra sorter har givit en högre skörd än mätarsorten Joplin.

Under 2009 utfördes 17 stycken sortförsök i vårraps i Sverige. Här redovisas resultat från riksförsök och OS-försök (försök som finansieras av oljeväxtodlarna). Försökssådden utfördes under en månads tid från den 16 april till den 15 maj. Fem försök kasserades av olika anledningar, vilket innebär att det finns

skördesiffror från 12 stycken försök. Dessa skördades relativt sent och försöksskörden påbörjades den 1 september, det sista försöket skördades den 22 september. Vattenhalten vid skörd har varierat en del mellan olika försök och några få försök har skördats med relativt höga vattenhalter. Avkastningen i försöken har i genomsnitt för hela landet varit relativt normal jämfört med de senaste årens medelavkastning, men i enskilda försök har avkastningen varit mycket hög. Mellan enskilda försök har avkastningen för mätarsorten Joplin varierat från 1 460 kg/ha frö upp till 3 500 kg/ha. Råfettsskörden har varierat mellan 696 kg/ha och 1 554 kg/ha. Den högst avkastande sorten i ett enskilt försök vad gäller fröavkastningen var drygt 3 800 kg/ha och med en råfettsskörd på drygt 1 700 kg/ha.

Under 2009 har ett stort antal sorter provats och bland dem flera hybridsorter (Trapper, SW M2845, Brando, Zappa, Belinda och NPZ SR10108). Vissa av dessa har givit en hög skörd. Sett till hela landet har många nya sorter avkastat klart mer än mätarsorten Joplin med högst skörd för nummersorten NPZ SR11409 och hybridsorterna Brando, Zappa och NPZ SR10108.

I tabell 1 redovisas resultat årsvis för 2007, 2008 och 2009 i de odlingsområden där tillräckligt försöksunderlag finns. I alla odlingsområden redovisas flerårsresultat från tidsperioden 2005-2009. Skörden har under 2009 varit högst i F-området och lägst i E-området. I ett flerårsmedeltal är avkastningen högst i B- och F-området.

Område A (län M och N). Här sker sortprovning i mycket liten omfattning och endast flerårsmedeltal redovisas. Ritz och Rollo har givit en högre avkastning än mätarsorten.

Område B (län L, K, H och I). Även i detta område sker sortprovningen i relativt liten omfattning och här redovisas endast flerårsresultat. De flesta sorter har haft en högre avkastning än Joplin och med högst skörd för hybrid-sorterna Brando och Zappa.

Område D (län E). Inte heller här finns årsvisa resultat på grund av för litet försöksunderlag. Flerårsmedeltalet visar att nummersorterna SW L2840, SW M2845 H och NPZ SR10108 H haft högst avkastning. De två senare sorterna är hybrid-sorter.

Område E (län O, Pn, R och S). I detta område var råfettsskörden 2009 för mätarsorten knappt 100 kg/ha lägre än de senaste årens medeltal. Hybrid-sorterna Brando och Zappa har avkastat mest detta år, men även linjesorterna Hendrix, Tamarin och Sheik har givit

en klart högre skörd än mätarsorten. Om man ser till de senaste årens medelavkastning har många sorter överträffat mätarsorten med högst skörd för hybrid-sorterna Brando, Zappa, SW M2845 H och NPZ SR10108 H. Högt skörd har även Hendrix, Rollo, Jagger och SW L2840 haft.

Område F (län AB, C, D, T och U). Råfettsskörden för mätarsorten har under 2009 i detta område varit 140 kg/ha högre än normalt. Här har ett stort antal sorter provats och flera har haft en högre skörd än Joplin under 2009. Högst avkastning har NPZ SR11409, Zappa H och NPZ SR10108 H haft. I genomsnitt för de senaste åren har de flesta sorter haft högre avkastning än mätarsorten med högst skörd för SW L2840 och hybriderna NPZ SR10108 H, Zappa och Brando.

Tabell 1. Vårrops. Områdesvis avkastning, råfettsskörd årsvis 2007 och 2008. Flerårsmedeltal 2005-2009. Mätare Joplin

Sort	A-C-området		A-området	B-området
	2007	2008	Medel 2005-2009	Medel 2005-2009
SW Joplin råfett, kg/ha	1 200	1 200	890	1 110
Rel.tal, råfett	100	100	100	100
SW Sheik, H2818	114	99	91	103
SW Rollo J2819	114	107	102	102
SW Ritz J2820	101	105	106	102
SW K2832, Hendrix	108	103	98	101
SW K2833, Jagger	100	107		102
RG Larissa 4508 EU (SSd)	105	99		99
RG Proximo 4605 (SSd)		100		101
DFL Lyside (SSd) EU		95		98
SW Brando J2827 H EU		111		111
SW Zappa K2835 H EU		110		108

H efter sortnamnet anger hybrid-sort.

Tabell 1. forts. Vårrops. Områdesvis avkastning, råfettskörd årsvis 2007-2009. Flerårsmedeltal 2005-2009. Mätare Joplin

Sort	D-G-området		D-omr.	E-området		F-området	
	2007	2008	Medel 2005- 2009	2009	Medel 2005- 2009	2009	Medel 2005- 2009
SW Joplin							
råfett, kg/ha	1 010	1 130	1 090	860	940	1 280	1 140
rel.tal, råfett	100	100	100	100	100	100	100
SW Sheik, H2818	106	96	93	104	98	89	95
SW Rollo J2819	105	100	99	97	104	99	99
SW Ritz J2820	106	97	98	94	99	94	101
SW K2832, Hendrix	105	100	94	105	106	103	102
SW K2833, Jagger	109	99	100	100	104	99	101
RG Larissa 4508 EU (SSd)	102	98	93	100	101	91	99
NPZ Trapper SR0707 H (SW)	105	99	90	99	95	94	101
SW L2840		109	108	100	104	102	107
SW M2844		103	99	101	101	97	101
SW M2845 H		107	107	103	106	99	104
NPZ SR10108 H(SW)		114	107		106	106	114
RG 4806 (SSd)		103	94		97	89	98
RG 4807 (SSd)		103	97		101	99	100
RG Proximo 4605 (SSd)		101	102	97	99	93	100
DFL Lyside (SSd) EU		96	84	94	101	91	95
SW Brando J2827 H EU		103	101	112	112	104	105
SW Zappa K2835 H EU		101	99	111	108	107	106
SW N2848						91	
NPZ SR11409						110	
RG Belinda H EU (SSd)				96		93	
SW Tamarin EU				105		94	

H efter sortnamnet anger hybridsort.

Sortbeskrivningar

JOPLIN (SW) är mätarsort med en mycket god avkastning. Den är stjälkstyv med medeltidig mognad. Relativt hög råfettthalt.

HENDRIX (SW) har avkastat mycket bra. Sorten är mycket stjälkstyv och mognar något senare än SW Joplin. Den har högst råfettthalt av de provade sorterna.

JAGGER (SW) har avkastat mycket bra. Den är mycket stjälkstyv och mognar något

senare än SW Joplin. Sorten har ett stort frö med mycket hög råfettthalt.

LARISSA (SSd), medeltidig tysk sort har avkastat mycket bra. Den är stjälkstyv. Larissa har medelhög råfettthalt.

RITZ (SW) har avkastat mycket bra. Den mognar något senare än SW Joplin och har lägre råfettthalt i fröet.

ROLLO (SW) har avkastat mycket bra. Den är lång, men mycket stjälkstyv och mognar som SW Joplin. Den har samma råfetthalt som mätarsorten.

SHEIK (SW) kombinerar god avkastning med tidig mognad. Den är stjälkstyv. Sorten har ett stort frö med något låg råfetthalt.

BRANDO (SW) är en hybridsort med högre avkastning än mätarsorten. Samma strållängd

och stjälkstyrka som Joplin och även samma mognadstid. Fröet har något låg fetthalt och låg proteinhalt.

ZAPPA (SW) är en hybridsort med högre avkastning än mätarsorten. Bättre stjälkstyrka än Joplin. Tidigare i mognad Fröet har något låg fetthalt och låg proteinhalt.

Övriga sorter har provats endast ett eller två år.

Tabell 2. Vårrops. Odlingsegenskaper, frökvalitet och sjukdomskänslighet, 2005-2009. Hela landet

Sort	Stjälkstyrka %	Strållängd cm	Mognad dagar	Råfett % av ts	Klorofyll fyll ppm	Protein i mjöl % av ts	Bomullsmögel %
SW Joplin	83	94	121	47,3	7	42,6	6
SW Sheik, H2818	84	93	119	46,5	6	43,3	6
SW Rollo J2819	89	102	121	47,1	7	41,5	4
SW Ritz J2820	82	87	122	46,4	6	41,8	3
SW K2832, Hendrix	87	97	122	48,1	8	41,9	4
SW K2833, Jagger	88	86	122	47,2	9	42,8	4
RG Larissa 4508 EU (SSd)	83	95	121	46,8	9	40,8	5
NPZ Trapper SR0707 H (SW)	82	82	118	46,2	9		6
SW L2840	83	87	121	46,9			5
SW M2844	84	93	120	47,6			9
SW M2845 H	86	96	120	46,5			6
NPZ SR10108 H(SW)	84		123	48,1			6
RG 4806 (SSd)	85		120	46,4			10
RG 4807 (SSd)	87		125	48,4			6
RG Proximo 4605 (SSd)	82	88	118	46,8	8	39,4	6
DFL Lyside (SSd) EU	71	101	121	45,4	9	38,5	6
SW Brando J2827 H EU	83	95	121	46,9	8	40,7	7
SW Zappa K2835 H EU	86	96	119	46,8	7	40,4	3